

לקה מזב

יצא לאור ע"י רשת מסדות 'מזב' בראשות הרב יוסף יגן שליט"א בעריכת הרב מנשה צדקה שליט"א

פרשת ואתחנן התשס"ו

7:51	הדלקת נרות שבת ניו יורק
9:20	מרכזי שבת
8:53	מוק"ש מג"א
9:29	מוק"ש גר"א
1:02	חצות

פנינים לפרשה

"ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר" (ג, כג)
 איתא בחז"ל "מפני מה רצה משה ליכנס בארץ, וכי לאכול את פריה הוא צריך אלא הרבה מצוות יש שתלוין בארץ" וכו' (סוטה יד, ב).

הנה כי כן, כה עזה היא התשוקה של האדם השלם לקיום כל מצוה ומצוה. משה רבינו, אשר כל התורה נקראת על שמו, "תורת משה", וכל ימיו ושעותיו מלאים במצוות עדיין מרגיש כי פגום הוא בהעדר המצוות התלויות בארץ, ורק בעבורן הוא מתחנן לעבור אל הארץ.

מספרים על הגאון מוילנא, שטרם פטירתו בכה ואמר, שהוא מוכן להחליף כל חלקו בעולם הבא בעד שעה אחת נוספת של חיים. כאשר שאלוהו היתכן, עד כדי כך, השיב הלא משנה מפורשת היא "יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי עולם הבא" (אבות ד, יז). כי על כן, דוקא הגר"א, שכידוע היה פרוש מכל תענוגות העולם הזה, היו חיי העולם הזה חשובים בעיניו באמת ובתמים. שכן איש המעלה חש תדיר שכל מצוה ומעשה שחסרים לו הרי הן עבורו כמום בגופו. ומעניין שדוקא אנשי העולם הזה, המוסרים נפשם על כל הנאה ותאוה חומרית, מוכנים בקלות לאבד כל עולמם, בעבור תשוקה אחת שלא הצליחו למלאה.

הן הן הדברים שכתב רש"י על תיבת "ואתחנן", "אף על פי שיש להם לצדיקים לתלות במעשיהם הטובים, אין מבקשים מאת המקום אלא מתנת חסד". פירוש, כי הצדיק אינו דורש עבור מעשיו הטובים גמול כלשהוא, ולא עולה על דעתו שמגיע לו שכר על דבר שהוא נשמת אפו ומקור חיותו. על כן לא נותר לו אלא לבקש מתנת חסד.

(רבי חזקיהו אליעזר קאהאן)

"ואתחנן אל ה'.. אעברה נא ואראה.. ויאמר ה' אלי רב לך אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה"

(ג, כג-כד)
 במדרש תנחומא מובא: אמר משה, רבון העולמים, אתה קראתני משה עבדי שנאמר "לא כן עבדי משה", ובתורתך כתבת "ואם אמר יאמר העבד אהבתי את אדוני" – ואני אהבתי אותך ותורתך ובניך, לא אצא חפשי, אינני מבקש למות "והגישו אדוניו. ועבדו לעולם", ולא קיימת עימי. ולכאורה טענה חזקה היא ולא מצינו שהשי"ת השיב לו על טענותיו, השופט כל הארץ לא יעשה משפט? אלא, הגמי' בקידושין (דכ"ב) דורשת מהפסוק

"אם אמר יאמר העבד" שעבד עברי אינו נרצע עד שיאמר וישנה וזהו שאמר לו הקב"ה "אל תוסף דבר אלי עוד" – אל תאמר ותשנה. (מהר"ל דיסקין)

"אעברה נא ואראה" (ג, כה)
 "בעת שמושה ביקש אעברה נא... ואמר לו הקב"ה, משה אתה אוחו החבל בשני ראשיו, אם אתה מקיים אעברה נא, בטל סלח נא, ואם אתה מקיים סלח נא, בטל אעברה נא". (מדרש)
 במעשה העגל ביקש משה "ועתה אם תשא חטאתם, ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת" (שמות לב, לב), ותמוה, מה ביקש להרויח בזה, וכי תכופר חטאתם בשל כך. אלא כוונתו לומר, אם תשא חטאתם בזכות עצמם, מה טוב, "ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת", היינו, מחוק כל זכויותי הכתובים בספר מעשי האדם, אשר נאמר עליו "וכל מעשיך בספר נכתבים" (אבות ב, א), וסלח להם בזכותי.

משחטאו במרגלים שב וביקש "סלח נא לעון העם הזה... וכאשר נשאתה לעון העם הזה ממערים ועד הנה", פירוש, כשם שנשאת להם אז וסלחת בזכותי, כמו כן אף עתה מחול להם בשל זכויותי אשר נרשמו לי מאז ועד הנה. זהו שאמר לו הקב"ה, בעת שביקש "אעברה נא ואראה". כיצד רוצה אתה שתימחל לך חטאת "מי מריבה", שבעבורה אינך נכנס לארץ. אם רצונך שזכויותך יגינו עליך, "בטל סלח נא", כלומר, אל תדרוש שבו בזמן אסלח בעבורם גם על חטא המרגלים, ואם רצונך שבעבור זכויותיך אסלח להם, "בטל אעברה נא", כלומר, את בקשתך להכנס לארץ.

(מפי רבי יעקב יוסף, מגיד דוילנא)

"ויאמר ה' אלי רב לך אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה"

(ג, כו)
 במדרש מסופר, כי בתחנוניו לפני הקב"ה שיניחהו בחיים לעבור את הירדן טען משה רבנו: הלא אתה קראת לי עבד ("עבדי משה"), ואתה כתבת בתורתך "ואם אמר יאמר העבד, אהבתי את אדוני את אשתי ואת בני", "את אדוני" זה הקב"ה, "ואת אשתי" זו התורה, "ואת בני" אלו בני ישראל, "לא אצא חפשי!" אמר לו הקב"ה "אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה". ותמוה מה היא התשובה שהשיבו הקב"ה על טענתו.

אלא, אומר ר' העשיל, דרשו חז"ל בגמרא (קידושין כב, א), "ואם יאמר העבד, עד שיאמר וישנה", פירוש, שצריך לומר פעמיים "לא אצא".

כיון שביקש משה להשאר בחיים, והקב"ה הכיר בטענותיו הצודקות, ובכל זאת לא הסכים לבטל הגזירה, לכך צווה עליו שלא יאמר וישנה טענתו, כי אז על-פי הדין היה צריך להשאר חי.

☆☆☆☆☆

בשם הגר"א הובא לבאר המקרא, על פי הנאמר בזוהר הקדוש, שקבלה היתה למשה, שכל תפילה שיאמר בה פעמיים "נא", תתקבל. לכן אצל מעשה מרים אמר "נא-ל נא רפא נא לה", ונתקבלה תפילתו. אף כשרצה להכנס לארץ החל לאמר "אעברה נא", בכוונתו להשלים ולומר פעם נוספת "נא". לכך הפסיקו הקב"ה ואמר לו "אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה", כלומר, להזכיר פעם נוספת "נא".

ועדיין יש להבין, מפני מה הוצרך למנוע ממנו לסיים תפילתו. אם הקב"ה רוצה להענות לו, אזי גם בפעם אחת "נא" די, ואם לאו, מה יועיל אם יאמר פעם שניה. אלא שגם ענין התפילה הוא חוק המוטבע בטבע העולם, וכך קבע הקב"ה בעולמו, שתפילה תהא נשמעת, בכוחה לקרוע גזירות בהנהגת הבריאה. לפיכך, כיון שלא רצה הקב"ה לשנות את הטבע, באי קבלת תפילתו, לא הניח לו לסיימה.

(בשם הגר"א)

"לא תוסיפו על הדבר – ולא תגרעו ממנו" (ד, ב)

כלפי הפרשנים אמורים הדברים, הללו שמוסיפים פה וגורעים שם, מחפים עבירות במצוות, אל יוסיפו ואל יגרעו אלא ישאירו תורה כנתינתה.

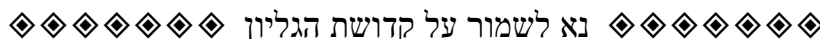
וכך היה אמר ה"חפץ חיים":

הפשרן בעניני תורה, אף אם כוונתו רצויה, כמוהו כמי שלוקח סחורה מהחנות ומשליך אל הנהר, שכל העומדים סביבו חושבים שנטרפה עליו דעתו – ואני עדיין מסופק אם הוא משוגע או לא, אבל ברור לי דבר אחד – שהמשליך אינו בעל החנות והסחורה אינה שלו. גם המוותר על קוצו של יו"ד מן התורה מעיד בזה על עצמו כי הסחורה איננה שלו....

"ונשמרתם מאד לנפשותיכם, כי לא ראיתם כל תמונה"

(ד, טו)
 יום אחד קרא הרבי מקוצק לתלמידו רבי יחיאל-מאיר, האדמו"ר מגוסטינין לעתיד, שהיה מרבה בצומות. אמר לו:

אם אתה טובל תמיד במקוה אין רע, כי המקוה מטהרת את האדם מישראל. אולם התעניות שלך הן נגד התורה. הנה כתוב

"ונשמרתם מאד לנפשותיכם, כי לא ראינו כל תמונה".
ולכאורה: מה ענין רישא לסיפא, היש לשמור על בריאות הגוף בגלל שלא ראינו בסיני כל צלם ודמות? אלא, הסביר הרב, אם אדם מתענה ומזיק לבריאותו ומעמיד פני "קדוש" – גם זאת היא עבודה-זרה.

☆☆☆☆☆

כשהיה רבי יחיאל-מאיר מגוסטינין סמוך על שולחן חותנו, עמל תמיד למצוא אורחים שיסעודו עמו. פעם אחרי תענית, נעלם, בטרם בא אוכל לפיו וחזר אחרי שעה ארוכה, רטוב מגשם עד לשדו, צוהל משמחה – אורח על ידו.

"ונשמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים" (ד, ו)

חכמתכם ובינתכם לעיני העמים – ר"ת חולה. כי כל העוסק בתורה פניו מכורכמים כחולה. לפי שהתורה מתשת כחו של אדם – רבינו אפרים ז"ל.

וכשהוא אדם גדול בתורה אז (קהלת ח, א) "חכמת אדם תאיר פניו". וכמ"ש ל' יהודה (נדרים נ) פניך דומים וכו'. וזהו "חכמתכם ובינתכם לעיני העמים". שירא שפניכם מאירות, ויומתק כמי"ש דגברא רבא לקראת התורה שלו, והוא אומרו "חכמתכם ובינתכם" ודו"ק.

"ומי גוי גדול אשר לו חקים ומשפטים צדיקים ככל התורה הזאת אשר אנכי נתן לפניכם היום" (ד, ח)

הטעם שתחשבו חכמים בעיני האומות בשמכם את חוקי האלקים ואת תורותיו הוא. שאין שום גוי במציאות כזה שיהיו לו חוקים מורים מציאות האל-ודרכיו. ומשפטים צדיקים שאין במ עיני לתועלת הדיין. ולא לשכר חזניהם וסופריהם, אבל כל ענינם משפט וצדק, כענין אמרם ז"ל (סנהדרין ו'): משפט לזה וצדקה לזה, משפט לזה שהחזיר לו את שלו, וצדקה לזה שהוציא גזילה מתחת ידו.

"רק השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים" (ד, ט)

"כל השוכח דבר אחד ממשנתו, מעלה עליו הכתוב כאילו מתחייב בנפשו, שנאמר רק השמר לך ושמור נפשך מאד וכו'". (אבות ג, ח)
ועוד איתא "אמר ריש לקיש, כל המשכח דבר אחד מתלמודו עובר בלאו, שנאמר השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים וכו'". (מנחות צט, א)

מפי הגאון רבי חיים מוולוז'ין הובא, שכל זה לא נאמר אלא בדורות הראשונים שהיו לומדים בעל-פה, ואז אם שכח דבר אחד, מתחייב בנפשו, לא כן בזמננו. (ראה "כל הכתוב לחיים" חלק הליכות חיים, ע' קנד)
ביאור הדבר, כי כל עיקר המקרא לא בא להזהיר אלא על תורה שבעל-פה, הנמסרת מדור לדור, שאם שוכחים דבר אחד פוגעים במסירת התורה. לא כן אחר שנחתם התלמוד ונפסקה הקבלה של תורה שבעל-פה איש מפי איש, שוב אין זה בכלל השוכח דבר אחד ממשנתו. לכך נסמכים הכתוב בלשון "הודעתם לבניך ולבני בניך", והרי למאן-דאמר אחד בגמרא (קידושין ל, א) אין חיוב כלל לתלמוד תורה לבן בנו, אלא שהכתוב מדבר על חובת מסירת הקבלה מדור לדור, שזו קיימת אצל כל אחד, לדאוג שהתורה תמסר הלאה לדורות הבאים.

ולזה כיון הכתוב בלשונו (להלן ו, ז) "ונשמרתם לבניך", וכמו שדרש בספרי, "לבניך אלו התלמידים", דזהו ציווי על מסירת הקבלה לתלמידים, שהיא המשנה. דלמדב המצוה דללמוד וללמד, שהיא על עצם לימוד התורה שבכתב ושבע"פ, ישנה הוראה מיוחדת לשמור הקבלה ולמוסרה לדורות.

(הגרי"ז מבריסק)

"ונשמרתם מאד לנפשותיכם" (ד, טו)

שאל פעם הגאון רבי ישראל מסלנט, מה פשר הדבר שרואים אנו חולים המעלימים עיניהם מהסכנה הטמונה להם במאכל או דבר כל שהוא, ומתאווים ביותר דוקא אליהם. אלא, תירץ, חולה פטור הוא מן המצוות, מצוה אחת בידו לקיים, "ונשמרתם מאד לנפשותיכם", לכך משתדל יצר הרע להכשילו גם במצוה זו.

"כי תוליד בנים ובני בנים ונושנתם בארץ והשחתם ועשיתם פסל תמונת כל ועשיתם הרע בעיני ה' אלקיך להכעיסו. העידותי בכם היום את השמים וגו'" (ד, כה-כז)

משל לעשיר שלקח לו בן ישיבה לחתן והחזיקו בביתו, למען ישב ויעסוק בתורה. אלא שנפש החתן לא חשקה בתורה, והיה נוהג עם חותנו ברמאות, ועושה עצמו לפניו כאילו שוקד על תלמודו עד שנולדו לו כמה ילדים, וחשב בדעתו כי מעתה אין לו לחשוש מפני חותנו, אשר ודאי ירחם על צאצאיו, ולא ישאירם בלא משען לחם, והחל לעשות מה שלבו חפץ, באין מפריע.

כך אמר להם משה לישראל, "כי תוליד בנים ובני בנים", וכיון שכך תחשבו שכעת לא יגרש אתכם ה' מהארץ, כי ירחם עליכם, ותעשו מה שלבכם חפץ. על-כן אמר ה' "העידותי בכם היום את השמים ואת הארץ", כי לא תהא כדעתכם אלא "כי אבוד תאבדון מהר מעל הארץ". (רבי איצ'לה מוולוז'ין)

"ובקשתם משם את ה' אלוקיך ומצאת, כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך" (ד, כט)

פתח בלשון רבים - "ובקשתם", וסיים בלשון יחיד - "ומצאת כי תדרשנו". אתמהא!

אלא, הובא בשם הגר"א, במסכת ראש השנה אמרו (יח, א) "שנים שעלו לגרדום לידון ודינן שוה, זה ירד וזה לא ירד, זה ניצל וזה לא ניצל... מפני מה זה נענה וזה לא נענה, זה התפלל תפילה שלימה נענה, וזה לא התפלל תפילה שלימה, לא נענה". וביאר רש"י שם, שתפילה שלימה היינו תפילה בכונה. זהו שאמר הכתוב "ובקשתם משם את ה' אלוקיך", היינו, שנים שבקשו, "ומצאת" – רק אחד בלבד, מדוע, "כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך", רצה לומר, כי התפללת בכונה שלימה.

"ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך" (ד, כט)

הגאון רבי ישראל סלנטר היה אומר, מדוע הרשעים מצליחים לפעמים יותר מהצדיקים, הלא אמרו חז"ל "קושטא קאי שיקרא לא קאיי", כלומר, הלא השקר אין לו רגליים. אלא שהרשעים עושים 'באמת' להפצת השקר, אבל אנשי האמת, לא תמיד עושים 'באמת' להנחלת האמת.

זה מה שאמר הכתוב "ומצאת, כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך", מתי תמצא את דרך האמת, רק בתנאי כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך, כלומר, באמת ובתמים, עם כל הלב. (רבי צבי הירש פרב) (רבי צבי הירש פרב)

"ובקשת משם את ה' אלוקיך ומצאת" (ד, כט)

רבים תמהים על יכולת עם ישראל להתקבץ מגלויותיו השונות ולחיות במקום אחד כשכל אחד שונה מחבירו בהנהגתו, אבל ההסבר לכך הוא שכללות עם ישראל הם כגוף אחד וכל אחד הוא אבר שונה מחבירו אבל כולם יחד מתאחדים דבקוּתם אל מקור החיים, חי העולמים יתברך, ואז הם כקוים היוצאים מנקודה מרכזית שהיא מקשרת את כולם אמנם כל זה כשהם מקיימים את המצוות שזה דבר המאחדם אבל כשחוטאים חלילה ומפרידים את עצמם מן הדביקות בו יתברך הם מתחילים להיות נפרדים זה מזה ואין להם יחס ודבקות גם בין אחד לשני. וזה מה שפנתה הכתוב בלשון רבים "ובקשתם" כשהם בחטאם, אבל כששבים הם בבחינת יחיד "ומצאת". (עפ"י המשך חכמה)

"ושמרת את חקיו וכו' אשר ייטב לך לבניך אחריו וכו' אז יבדיל משה שלש ערים" (ד, מ-מא)

הכלי יקר דורש סמוכים, מה הקשר בין האזהרה לקיום המצוות להבדלת ערי מקלט ע"י משה רבינו? והוא מתרץ כי פעמים קיום מצוה מתחיל בדור אחד ואינו מסתיים אלא בדור הבא, כמו שמצאנו אצל דוד המלך ע"ה אע"פ שידע שלא הוא יבנה את ביהמ"ק אלא בנו אחריו בכל זאת לא התרשל להכין כסף וזהב לבית ה'.

וזאת כוונת הפסוק ושמרת וכו' אשר ייטב לך ולבניך אחריו, דרך משל שיהא איש זקן נוטע אילן לאתרוג של מצוה אע"פ שידוע שהוא לא יוכל לבוא לידי מצוה זאת מ"מ בניו יבואו ע"י אילן זה למצוה.

וזה המשך הכתוב "אז יבדיל משה" כשלימד את בני ישראל חידוש זה בעבודת ה' לעשות חלק הכנה למצוה אע"פ שהוא לא יזכה לגמרה, נתעורר בעצמו גם הוא להפריש את שלש ערי המקלט ממזרח הירדן אע"פ שאין קולטות עד שיופרשו גם השלש ערים ממערב הירדן, אמר משה מצוה הבאה לידי אקיימנה.

"לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא" (ה, א)

מפרש בעל "נתיבות שלום":
אם באת להישבע בשם ה', לא תעשה זאת על עיני שוא, חסרי-ערך, אל תחלל את השם הנשגב להישבע בו על עסקי ממונות ושאר ענינים מחיי שעה, אלא הוה נשבע לקיים את המצוות ב"עשה טוב" או שלא להישמע ליצרך, דהיינו "סור מרע" – כדרך שאמרו חז"ל: מנין שנשבעו לקיים המצוות (ל'לזרוזי נפשיה") שנאמר "נשבעתי ואקיימה לשמור משפטי צדקך".
רק בשבועה כזאת חפץ ה'.

"שמור את יום השבת לקדשו" (ה, יט)
בדברות הראשונות נאמר "זכור" ובדברות השניות נאמר "שמור", זכור מלפניו ושמור מלאחריו – מכאן אמרו מוסיפים מחול על הקודש (מכילתא). והנה הפייטן בזמירות לשבת יסד: "המאחרים לצאת מן השבת וממהירים לבוא". ולכאורה למה הפך הסדר הרי כניסת השבת קודמת ליציאתה? אלא התירוץ הוא: כי עיקר הטעם של תוספת שבת הוא שאין אנו בקיאים בשיעור בין השמשות. ולכן במדבר שהיה להם עמוד הענן ועמוד האש ידעו בדיוק מתי נגמר היום ומתי מתחיל הלילה. אבל כבר אמרו (תענית ט) "מת משה נסתלקו כולם" (ענני הכבוד, הברך ועוד) ולפי המסורת מת משה ביום השבת (ט"ז או"ח רצ"ב) והוצרכו לשמור את התוספת שבת שלאחריו כי לא ידעו מתי מתחיל הלילה. יוצא שתוספת שבת הראשונה התחילה עם יציאתה דוקא ולכן "המאחרים לצאת מן השבת" – קודם, ואחרי כן – "וממהירים לבוא". (הפליאה)

"כבד את אביך ואת אמך כאשר צוך ה' אלהיך" (ה, טז)

ואומר רבי אליהו ו' חיים (ראנ"ח) רב דמתא קושטאנדינא:
חז"ל מספרים לנו על גוי באשקלון, דמא בן נתינה, שבאו לקנות אצלו אבן יקרה מאבני האפוד בריוח של ששים רבוא דינרים, אך בהיות המפתח של תיבת-מרגליותיו מונח למראשות אביו, שהיה ישן, ויתר האיש על הריוח ונתבטל המקח. לשנה הבאה פרע לו הקב"ה בשכרו, שנולדה לו פרה אדומה, וקונה ישראל ממנו לצורך המקדש בדמים אלה. לכאורה: אם חפץ הקב"ה להשיב לו הפסדו, היה יכול להעשירו ממקום אחר גם-כן, לאו דוקא מפרה אדומה?
אלא שגוי זה קיים את המצוה של כיבוד-משכלו, מהבנתו, בעוד העיקר לדין שנקיים מצוה מפני צווי האלקים ולא משום שדעתנו נוטה לזה. נולדה, איפוא, בעדרו פרה אדומה המסמלת עיקר זה – שהיא מצוה שאין הדעת משיגה כלל, אלא "חוקה חקקתי".

☆☆☆☆☆

בספר שו"ת "בנימין זאב", מבאר רבי בנימין אב"ד מארטא בארץ יוון:

למה אין מברכין על מצות עשה דכיבוד אב ואם? לפי שהקינו לברך רק על מצוות שאנו מקודשין מן האומות, שאין האומות עושים אותן כלל, אבל כיבוד אב ואם לפעמים יעשו אותה כמונו.

☆☆☆☆☆

מהו "כאשר ציון ה' אלקיך". אלא שגם מצוה שכלית המתקבלת על לב כל אדם, כמו מצות כיבוד אב ואם, עליך לקיימה רק משום כאשר "צוך ה' אלקיך", ולא משום שכך השכל מורה. (רבי יוסף פיימה)

"לא תחמוד" (ה, יח)
רבים תמחו על אזהרה זו, כיצד ניתן לאסור על אדם הרהור הלב, ומה יעשה אם לבו חומד בכל זאת.

אולם, צא וראה שאם יתאוה אדם לתאוה הגדולה ביותר לפי טבעו, והוא כבר קרוב להשיגה, ויצרו בו כח, בכל זאת, אם לפתע יתקוף אותו פחד כלשהוא, וכגון שהחליק בדרכו והוא מת ליפול, ותבטל ממנו התאוה כלא היתה, ובו ברגע ישכח מכל חשקו ותשוקתו. כי על כן טבע הוא שטבע

הקב"ה בבריאה, שפחד קל מבטל כל החמדות והתאוות. אחרי שהזירה תורה "לא תחמוד", הרי מכח היראה והפחד מהאיסור, לא היה עולה בו מחשבת חימוד כלל. זהו שאמר הכתוב "ולבעבור תהיה יראתו על פניכם, לבלתי תחטאו" (שמות כ, יז), כי מכח היראה יואילו להתגבר על היצר לבלתי חטוא כלל.

"כי מי כל בשר אשר שמע קול אלקים חיים מדבר מתוך האש כמונו ויחיי" (ה, כט)

אמרו חז"ל, כי אותה שעה ששמעו את קול ה' פרחו נשמתו, ושב הקב"ה להחיותו בטל תחיה. הוי אומר, שאך בשביל עשרת הדברות שבו ישראל לחיות, ובעבורם חזרה עליהם נשמתם. כיון שכך, הכיצד מנסים אפוא אומות העולם לנתקם מעשרת הדברות, והיא לא תצלה. שכיון שרק עבור עשרת הדברות שבה נשמתו, הרי אדוקים וקשורים אלו באלו בקשר של קיימא.

(מפי רבי ברוך דב ליבוביץ)

"וזאת התורה אשר שם משה" (ד, מד)
"אמר ריב"ל, מאי דכתיב וזאת התורה אשר שם, זכה נעשית לו סם חיים, לא זכה נעשית לו סם מיתח"י. (יומא עב, ב)

הג"ר חיים מוולוז'ין היה דורש מאמר זה כך: "זכה" מלשון "זך". אם זיכך עצמו קודם תלמודו והרי הוא בדעה צלולה והשקפה נכונה, כשמן זית זך, אזי נעשית לו התורה סם חיים. אבל אם לא זיכך עצמו תחילה, נעשית זו התורה שלומד לסם המות עבורו.

(בשם רבי חיים מוולוז'ין)

☆☆☆☆☆

על-פי דברי חז"ל הללו, הסביר הג"ר ברוך דב מקמניץ, את מה שביארו חז"ל מדוע התורה שלמד 'אחרי' לא הגינה עליו שלא יצא לתרבות רעה, מפני שספרי מינים היו נשמטים מבגדו. ולכאורה היא גופא קשיא, מדוע לא הצילתו התורה גם מפני השפעת הספרי מינים. אלא שלימוד תורה בו-בזמן שספרי מינים נשמטים מן הבגד, אין זה למוד תורה כלל, ואין אפוא מה שיגן עליו. אדרבא, עוד גרוע הוא במה שלמד, כמו שאמרו "לא זכה נעשית לו סם מיתח"י, לפיכך יצא לתרבות רעה. (מפי רבי ברוך דב ליבוביץ)

☆☆☆☆☆

בשם הגאון החזון איש הובא: "זאת התורה", אף תורת המוסר בכלל, שהלוא נאמר "שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמך" (משלי א, ח). וכיצד זוכה שנעשית לו סם חיים, אם לומד מוסר לעצמו, ומתכוין לתקן מדותיו ולהשתלם במעשיו, הרי הוא בכלל זכה. לא כן מייסר ומוכיח לחברו, ואינו כולל עצמו במוסרו, לא זכה, ונעשית לו סם מיתח"י. כך דרש החזון איש, והוסיף, מי ששומע או משמיע דברי מוסר מגדולי התורה והיראה, ובו בזמן חושב על עצמו מתי אגיע אני לדרגה זו הרי הוא זכה.

(בשם ח"חזון איש")

"ואהבת את ה' אלוקיך" (ו, ה)

אומר ה"חפץ חיים": כשם שבמצות תפילין לא די לקרוא את הפרשה אלא צריך לקשור את התפילין על היד. ואם יקרא את הפרשה אפילו אלף פעמים לא עשה ולא כלום. כך במצות "ואהבת" – לא די לקרוא את הפסוק בוקר וערב, אלא צריך לעמול כדי לעורר את אהבת ה' כראוי. שואל בעל "שפת אמת"

כיצד אפשר לצוות על אהבה שהיא דבר שברגש, ומה יעשה אדם שאין בו את הרגש הזה? אלא ברור שבכל יהודי בפנימיותו יש רגש של אהבה, ומחובתו להוציא את אהבה מהכח אל הפועל.

"בכל מאדך (ו, ה) – בכל ממונך (ברכות נ"ד)"

ומה יעשה יהודי שאין לו ממונ? אומר החפץ חיים. שממון לאו דוקא, אלא דוגמא בעלמא לדבר שאדם חפץ בו מאד. ולכן הכתוב לא אמר במפורש ממונך אלא מאדך. ואם כן כל אדם יש לו דברים שהוא מאוד משתוקק להם. ואף אותם צריך למסור עבור אהבת ה'.

הליכות והלכות

הלכות לזכר חורבן ביהמ"ק

שבת לאחר תשעה באב נקראת "שבת נחמו" על שם-ההפטרה "נחמו נחמו עמי" שקוראים בשבת זו. ובה אנו מתחילים סדרה של שבע הפטרות רצופות העוסקות בנחמה ובבנין ירושלים. לאחר החורבן הנורא תקנו חכמים פעולות זכר לחורבן וסמכו דבריהם על הפסוק: "אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני... אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי" ולכן נפסק בשו"ע:

* המסייד ביתו עליו להשאיר מקום אמה על אמה (50X50 סי"מ) בלתי מסויד במקום מול כניסת הבית בכדי שכשינס לביתו יזכר בחורבן.

* הקונה או שוכר בית מסויד, אם סוייד ע"י בעל בית גוי, או ספק ע"י גוי, אינו חייב לקלף את הסיד. אבל אם בנה את זה וסייד יהודי באיסור צריך לקלף מקום זה.

* עוד תקנה שכשאדם עושה סעודה לאורחיו ביום חול, ואפילו סעודת מצוה, מחסר מעט ולא נותן כל סוגי אוכל הראויים לסעודה, אפילו סוג אחד, זכר חורבן.

* אשה שמתקשטת בתכשיטים אל תתקשט במלוי אלא תחסיר אחד זכר לחורבן.

* חתן בחופתו מניח מעט אפר של נייר שרוף (או דבר אחר שרוף) זכר לחורבן ירושלים, במקום הנחת תפילין של ראש.

* נהגו לשבור כוס זכוכית בחופה לזכור את ירושלים, ומה שהקפידו דוקא בזכוכית ולא בסוג אחר כיון ששברי זכוכית אפשר להתקן ולהחזיר לכלי שלם, רמז לחורבן ירושלים שעתידה להיבנות מחדש.

* גזרו שלא לנגן בכלי שיר ביום חול בסעודת מרעים בבית משתה יין, ורק שירה בפה ושירות ותשבחות לקב"ה מותר.

* הוראה את ירושלים בחורבנה או הכותל המערבי לאחר הפסקה של 30 יום צריך לקרוע קריעה בבגדו. והקריעה צריכה להיות בגודל טפח (8 ס"מ) מצד שמאל של בגדו בזמן שקורע אומר: "ציון היתה מדבר ירושלים שממה" ואומר: "ברוך דיין האמת" בלי שם ומלכות.

* יש להעיר שאיסור חמור ביותר להכנס למקום בית המקדש והר הבית, שעדיין נשאר איסור ה'כרת' בתוקפו כמו בזמן בית המקדש וכיון שכולנו טמאי מתים אין לדרוך על שטח הר הבית.

Time Out for Values

E-mail info@tovnet.com

FOR THE FURTHERANCE OF JEWISH AWARENESS WORLDWIDE

16 Dolson Rd * Monsey * N.Y. * 10952 * TEL(845)352-7474 * FAX(845)352-7517

MONSEY	QUEENS	BROOKLYN	STATEN ISLAND	MIAMI	ISRAEL	ISRAEL	MEXICO
ישיבה וכולל 11 Calvert Drive משרד ראשי 16 Dolson Road T: 845-352-7474 F: 845-352-7517	בית מדרש וכולל בקר וערב 68-58 147 St. Flushing T: 718-263-6655 F: 718-268-4739	1950 E. 7 St.	בית מדרש וכולל בקר וערב 5 Oakville Street 718-761-9913	שיעורים והרצאות 305-502-3876	בית מדרש וכולל "לקח טוב" רח' שאול המלך 40 סנהדריה 02-586-7469 לאברכים תלמידי הבנים מופלגים ירושלים	בחסות ביהכ"נ "היכל אליהו" 972-3-504-4276	כולל ישיבה ומדרשה לנשים Tecamachalco Mexico City T: 525-55589 8756 F: 525-55589-9101

המעוניינים לזכות ביום לימוד או יותר בכלל וישיבת לקח טוב

הלומדים בעמל וביגיעה ובהתמדה עצומה לרפואה, להצלחה, לפרנסה טובה, ולזרע של קיימא, לזיווג הגון, לחזרה בתשובה, לעילוי נשמה, לא לפנות בהקדם למשרד האגודה עם שמותם ושם אימם. תזכו למצוות. 845.352.7474

היו מימות החורבן עד עתה ויבנה הבית ותבוא גאולתנו ופדותינו מכל העמים?
אך טעות גדולה היא אדרבה ואדרבה הרי בודאי שיום אשר הוא "כמוס עמדי חתום באצרות", יום מיוחד לגאולה העתידה כמאמר הנביא מלאכי "כי היום בוער כתנור" ואנו מחפשים אחריו ומחכים לו, וכל מה שעברו יותר ימים – עוד יותר יתקרב קץ תקותינו ועלינו להתחזק באמונה ולקוות בכל יום אולי היום הזה הוא היום הגדול והנורא אשר בא יבוא בלי ספק שבעולם, הוא יום גאולתנו ופדות נפשינו.
(ספר אהבת מישרים להגאון ר' משה רוזנשטיין זצ"ל משגיח דישיבת לומז'ה)

זמן חילול ה'. אולם האדם שעולה לירושלים הריהו מסמל בהליכתו קידוש ה' ובכל פעם שיעצור וישאל אנשים איה הדרך לירושלים יגרם עי"ז עוד ועוד קידוש ה' לכן כאן לא רצתה תורה שיהיו כוונים לדרך.
כמו כן, המשך הרב ורודמן, המוסד הקונסרבטיבי שבעצם קיומו יש משום חלול ה' – הרי מה שיותר מהר אוסף את הכסף חילול ה' עובר יותר במהירות. מאשי"כ ישיבת קלצק שבקיומה והחזקתה מתעלה ומתקדש שם שמים, הרי כל פעם שראש הישיבה יבקר את התורמים ומדבר על ליבם הרי זו הזדמנות לקידוש השם.

"ושנתת לבניך"
"ושנתתם" – לשון חדוד הוא, שיהיו מחודדים בפיך, שאם ישאלך אדם דבר, לא תהא צריך לגמגם בו, אלא אמור לו מיד (ספרי, קידושין ל').
(רשיי הק)

מעשה חכמים

והקריתם לכם ערי מקלט

בביקורו הראשון של הג"ר אהרן קוטלר זצ"ל בארה"ב בכדי לגייס כסף לישיבתו שבקלצק נזדמן לבלטימור. באותו שבוע נערך בעיר זו "דינר" לאחד המוסדות של התנועה הקונסרבטיבית, ומעשה שטן הדינר הצליח ובערב אחד נאסף סכום עתק. דעתו של הגר"א קוטלר חלשה וסערה לנוכח חילול ה' כי הנה בעוד שמוסד הדוגל ברעיונות המנוגדים לרוח התורה והיראה מצליח ללא קושי והיהודים נתבעים ונותנים, הרי שלמענו שאוסף כסף להחזקת תורה נותנים סכומים פעוטים ועליו לבלות ולנדוד יום ולילה במשך תקופה ארוכה לגייס כספים.
הגר"י רודמן זצ"ל ראש ישיבת בלטימור הרעף דברי עידוד ונוחם על לב ר' אהרון וכה היו דבריו: מצאנו שהתורה דורשת לציין את כוון הדרכים המובילות לערי המקלט, ומאידך לא מצאנו שהתורה מחייבת לציין את כוון הדרכים לעולי הרגל שבאים לירושלים, וזאת למה? אלא, הסביר הרב רודמן, רוצח הבורח להציל את חייו מסמל בבירחיתו מעשה נורא של חילול ה', הרבה אנשים רואים אותו ויודעים שאדם זה רצח, ואם מצויין לו הדרך לעיר המקלט ואין לו צורך לחפש ולשאול את הדרך – הדרך עוברת במהירות ובמינימום תשומת לב ונפחת עי"ז

משל ונמשל

נחמו נחמו עמי – ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דבר

משל: אם יתערבב שטר אחד שהוא שוה אלפי זהובים בין שטרות שאינם שוים מאומה, ואנחנו נחפש אחר השטר היקר מפני ידיעתנו שהוא בודאי נמצא בתוכם, והנה כבר עברו בידינו אלפי שטרות ועדיין לא מצאנו את השטר היקר אשר אנו מחפשים אחריו, היתכן שנחלל מחיפוש בטענה כי בודאי לא נמצאנו עוד? אדרבה ואדרבה ככל שחלפו יותר ויותר שטרות שלא שוים – יקרר קץ עבודתנו כי בקרוב נמצאהו שהרי ברור לנו שהשטר היקר נתערבב ביניהם.

ונמשל: לפעמים עולה בדעת האדם מחשבה היתכן לנו להאמין כי דוקא בשנה הזאת תבוא ישועתנו ופדות נפשינו, וכי שנה זו תהיה שונה מכל השנים שעברו, והיתכן שבשנה זו ייעשו לנו ניסים ונפלאות אשר לא

העלוך לעילוי נשמות
יעקב בן מלכה יגן זצוק"ל
ואשתו
רחל בת שרה ע"ה
ת.נ.צ.ב.ה

שבת שלום
ולמוד מהנה!!!

הילולא דרדיקיא

יום שלישי	יום שני	יום ראשון	יום שבת	יום שישי	יום חמישי	יום רביעי
י ד א ב	י ג א ב	י ב א ב	י א א ב	י א ב	ט א ב תשעה באב	ח א ב
רבי משה הלוי חכם באשי במורקיה שקיעה 8:04	רבי נתן שפירא מקראקא מו"ם מגלה עמוקות	רבי אריה ליב קצנלנבוגן מוילנא	רבי יצחק בלאור מפמברורג	יששכר בן יעקב אביו רבי דון יצחק אברבנאל המה בר האברבנאל	רבי יעקב יצחק הלוי החזה מוולוז'ין	רבי שמעון אביו מו"ם שם משמעון רבי שמחה זיסל ב"ר ישראל זיו הסבא מקלם שקיעה 8:12

זכות הצדיקים תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

נא לא לעיין בגליון בעת התפילה